

Politična trgovina stane 75 para.

Politična lista: Celo leto 60 din., pol leta 30 din., četrti leta 16 din. Izven Jugoslavije: Celo leto 120 din. Inserati ali oznanila se plačajo po dogovoru; pri večkratnem inseriranju primeren popust. Upravištvu sprejema naročnino, inserate in reklamacije.

Telefon interurban št. 113.

STRAŽA

Neodvisen političen list za slovensko ljudstvo

Počtna plačana v gotovini

STRAŽA izhaja v ponedeljek, sredo in petek. Uredništvo in upravištvu je v Mariboru, Koroška cesta št. 5. Z uredništvom se more govoriti vsaki dan samo od 11. do 12. ure. Rokopisi se ne vračajo.

Nezaprite reklamacije se pošiljajo posla. Telefon interurban št. 113.

7. štev.

Maribor, dne 17. januarja 1923.

Letnik XV.

Politična trgovina.

Moralni padec naše državne ali «nacionalne» politike, kakor jo imenujejo in vodijo naši «državotvorci», je najžalostnejši pojav današnje dobe. Vse bi se dalo prej popraviti, kot pa demoralizacija in korupcija ki zavzema vedno širši obseg ter grozi z moralnim uničenjem te in celo še prihodnje generacije.

Ko se je začela akcija za odkrit in pošten narodni sporazum, je nastal pravi vihar ogorčenja in protesta med «državotvorci». Davidoviča in druge pristaše sporazuma je složno napadala družba okrog Pašiča in Pribečeviča, ki je vedno tudi v največji slogi zagovarjala vsako delo prejšnje koalicijske vlade ter celo najhujše napake in korupcijske afere zagovarjala in prikrivala z interesi državnega in narodnega edinstva. Danes vlada pod to firmo in s tem izgovorom sami radikalci, državna politika je pa ostala kakor poprej cela vrsta odkritih in prikritih kupoprodajnih političnih poslov. Kar se sliši proti temu iz demokratičnih vrst, izhaja samo iz zavisti, ker demokrati niso več soudeležniki v tej trgovini.

Politična trgovina pri nas ni nova. Trguje se že od početka. Treba se spomniti samo na razne podkupovalne afere proti glasovanju v parlamentu. Tu imamo več srbijskih poslancev iz raznih vladnih strank kakor Benina in Popadiča, tam uskoka Radičeve stranke advokata Häuslerja, ki je za poklon pred centralizmom in za svojo obljubo špijonskega dela proti Hrvatskemu bloku pobasal težke stotisočake, posredovalce ameriškega posojila iz parlamenta in beograjske čaršije, ki so javno sprejemali nagrade od bankirjev, — in potem še celo vrsto drugih mešetarjev iz same vlade in vladnega kroga.

Od ustave, za katero so se kupovali turški glasovi, pa do danes se vodi trgovina v vedno večjem obsegu in na od dne do dne brezvestnejše načine. Glavni šef te politične trgovine je Nikola Pašić.

Doma v Srbiji nastopajo Pašičevi ljudje in listi kot goreči oznanjevalci skrajnega šovinizma in hegemonije, drugod se pa zopet drugače oblačijo ter predstavljajo in takoj se vidi, da niti ta fanatizem ni odkritosrčen, temveč da je vse skupaj navadna trgovina in slepilo za volilce. Doma z gesto «Velike Srbije, drugod pa z namigavanjem na revizijo ustave, na sporazum in celo na enakopravnost Madžarov in Nemcev, ki se snubijo s posebnimi listi in letaki. Trguje se z vsemi načeli, s pravicami in svetinjami, pa tudi z narodno revščino in lakoto.

Ko je začela lakota daviti Dalmacijo, Črno goro in Bosno, je bil Pašić kot šef vlade gluha za vse prošnje in obupne klice po pomoči. Kar se je storilo v pogledu prehrane pasivnih krajev, se je storilo le v korist life-rantov in špekulantov in pa političnih strank, ki so bile tedaj na vladi. Kar je delil radikalski uradnik, je služilo v agitacijske svrhe za radikalno stranko in pomoč iz demokratičnih rok je podpirala samo demokrati-ske vrste. Sedaj vlada Pašić sam s svojo stranko in ker se pripravlja na volitve, kaže njegova vlada naenkrat veliko skrb za siromašne kraje. Ministri se čisto posvetujejo glede prehrane in ker so tako razvneti v svojih trgovskih in agitacijskih poslih, ne morejo prikrivati, da je pomoč namenjena samo onim krajem, ki obetajo radikalno zmago.

Prejšnja Pašičeva vlada je mirno gledala iz vladne palače na invalide in sirote, ki so v skrajni bedi zahtevali pomoč, sedanja, ki gre v volitve, jim je pa takoj stisnila dober milijon dinarjev ter natrosila celo kopo obljub. Prejšnja vlada je zbirala podatke glede povišanja uradniških draginskih doklad — in sedanja jih zbira samo da še z lepšimi obljubami, z raznimi izgovori na prejšnje ministre in z nadami, ki naj bi mamile uslužbence do volitev ter jih vlekle na radikalno stran.

Uradniška in oblastniška mesta je samoradikalna vlada temeljito zasedla s svojimi ljudmi. Novi generaciji, novi veliki župani, uradniki in cele čete žandarjev in policajev so nastopile, da se Pašiču zavaruje oblast ter vso izkoriščevanje, ki se z njo doseže ter izvaja. Pašičeva politična trgovina pripravlja popolno korumpiranje in demoralizacijo uradništva, strank, društev in celih krajev. Svojim izsolanim eksponentom med uradništvom in v javnosti daje režim vse, kar je potrebno za dobro in ugodno življenje, druge pa pusti, da stradajo in trpijo, če se nočejo popolnoma zapisati vladni stranki ter se navzeti njene korupcije. Uradniki Pašičeve vlade so se že posebno izkazali pri sestavi volilnih imenikov. Po Vojvodini so vpisali samo one Nemce, o katerih mislijo, da bodo volili radikalno stranko.

Po Črni gori mislijo s koruzo vabiti lačne volilce k radikalni volilni škrinjici, glavno agitacijsko vlogo je pa prevzela policija in žandarmerija. Enako je v južni Srbiji. Pašić je najprej preprečil, da se muslimanska organizacija ne bi širila preko meja Bosne, potem je pa podkupil južnosrbsko turško versko organizacijo «džemijeta» in sedaj se nada, da mu bodo podkupljeni begi in hodže privedli macedonske in arnavti-

ske volilce. Če ne, bo «osveta!» Vasi bodo gorele, volilni boj se bo prelevil v nasilje od ene in druge strani in število hajdukov se bo znatno pomnožilo. — Sporazumna politika s Hrvati je bila «protidržavna», Pašičeve kupčije z Madžari, Nemci, Arnavti ter džemijetskimi hodžami in begi so pa silno — «državotvorne», kakor se je s tem ciničnim izgovorom že celo vrsto afer in umazanij kupčij prikrilo.

Na sejah ministrskega sveta se govori največ o kandidatih in kandidaturah. Vedno več kandidatov se priglašja, vsak drugi bi bil rad vsaj poslanec, če že ne minister in Pašić kot šef vlade in stranke pač ne more moralno vplivati na to oblasteljno gospodo, ker bi rad sam svojega sina, znanega in razupitega med in po vojnega pohajkača in verižnika spravil na to mesto. Ker nima moči in sposobnosti, da bi svojo družbo v moralnem oziru izčistil, se je vrgel na kupčijo in mešetarstvo, da kandidate pomiri, ene postavi, druge pa z raznimi odškodninami in drugimi sinekurami, ki gredo na državni trošek, potolaži in odpravi.

Kupčijske vezi se izščejo tudi z drugimi strankami in skupinami. Razne skupine, kakor Beninova narodno-seljačka in pa takozvana srbska stranka so se že priklopile radikalni stranki, Pašiču pa vse to še ni dovolj, čisto se mu je s poželenjem ustavilo celo na številki, ki so jo dali komunistični glasovi pri zadnjih volitvah. Voditelji komunistične stranke trpijo po ječah, Pašičeva vlada jim je na brezprimeren način vzela mandate ter jih zaprla, sedaj pa pošilja Pašić v mitroviško jetnišnico svojega oposedanca, da ponudi zaprtim komunističnim poslancem svobodo, če nagovori svoje pristaše k podpiranju radikalske politike in stranke. Prej je Pašić komuniste zaprl z izgovorom na «interese države», danes bi jih pa za korist svojega režima izpustili. Ker komunisti niso hoteli mešetariti s Pašičem, je vlada začela zatirati novoosnovano delavsko stranko ter groziti z zakonom o zaščiti države vsaki stranki, katere bi se pri volitvah oklenili komunisti.

Političnih kupčij vseh vrst je že toliko, da nastaja prava gneča in zmeda. Pašić je lepo sprejel dr. Sušteršiča, vnetega habsburškega agenta in velesrbski listi so na ves glas zaklicali, da je to — «pravi patrijota», ker je navdušen za Pašiča in njegovo vlado. V Srbiji so takih proslav in takega napredovanja že vajeni, prečanski svet pa na vse to začudeno gleda in pričakuje, da se Pašić jutri s kakim Frankom ali Sachsom ali pa kar z vsemi Karlisti in rovarji v emigraciji pobota. Pašičeve politične kupčije izvajajo velika presečenja in marsikatera vladno-politična barka ali barčica se že ne more dovolj naglo kretati ter ravnati po tem, kar iz Pašičeve politične trgovine prihaja kot — «državotvorno».

Dober primer za to nam daje «Slovenski Narod», katerega «Slovene» prav dobro označuje, ko piše:

«Znano je tudi, kako je «Narod» iz najnavdušenejšega zagovornika centralizma postal «avtonomist», kako se je prelevil iz nasprotnika «separatističnih» Hrvatov v njihovega gorečega «prijatelja» in kako je iz oboževalca Pribečevičevih batinaških metod in oboževalca diktatorstva postal pravi pravcati «demokrat». Zadnje čase pa se je zopet vrnil k svojim stari simpatijam in časti vnovič svoje prejšnje bogove: Pašiča, centralizem, imperijalizem in reakcijo. Sel je v svojem novem razpoloženju tako daleč, da je začel vihteti kadilnico pred svojim najljutejšim sovražnikom, gospodom dr. Sušteršičem, ker se mu zdi ideal guvernamentalnega cesaropapista. Danes pa se zavzema «Slovenski Narod» v uvodniku, napisanem od dr. Leopolda Lenarda, celo že za poljske desničarje, za kneze in grofe — ož čuda golemoga! — za poljske krščanske socialiste, ki se nahajajo v bloku desnice. Pri tem se navdušuje liberalni framašonski volterjanski «Narod» tudi za antižidovsko černosotensko gonjo! Kam je že priplavala stara fregata. Križ in težava je samo to, da so poljski desničarji iz gospodarskih razlogov tudi za dobro razmerje s sovjetsko Rusijo, «Slovenski Narod» pa se je boji kot živega vraga. Ne! pozabili smo: «Narod» je tudi že za stik z Rusijo; vsaj v zadnjem času je tudi že take članke objavil. Tudi na bolgarsko stran se je že nagibal, dočim je prej vse trezne presojevalce bolgarskega vprašanja štel med «sovražnike jugoslovanske monarhije».

Da ne pozabimo v politično-trgovskem svetu na «orjunce». Te mladeniče, ki so se navzeli korupcije oblastniške družbe, so organizirali policajdemokratiški ministri, sedanja, samoradikalni oblastniki jih pa radi tega nekako odrivajo kakor celo zapuščino policajdemokratov, drugače pa mirno gledajo in trpijo kot «državotvorne» in «nacionalne» elemente. Orjunci so precej v zadregi in zmedbi, eni bodo na strani radikalov drugi pa na strani demokratov pobijali — antidržavnost, kolikor se bo pač od ene in druge strani kupilo in plačalo, kjer se bodo radikalci in demokrati bili na nož, tam bodo pač šli orjunci k onemu, ki več plača in ki ima boljše šance. Iz Sarazeva poročajo, da se je fašistovska ali orjunska svojat za razne službe že dobro pripravila. Ima namreč zastavice, ki imajo na eni strani srbsko trobojnico s cirilničnim napisom: «Doli

Radič!» — na drugi strani pa državne barve z latin-skim napisom: «Doli Pašić!» S prvo stranjo tega bandera lahko služijo vsaki stranki proti Hrvatom, drugo bodo pa pokazali, če bodo v demokratiški službi.

Podobnih primerov in pojavov ne manjka, zadušili, uničili in diskreditirali nas bodo, če se ob volitvah za vedno ne odpravi sramotna politična trgovina.

Politični položaj.

Razdor med Pašičem in Protičem. Pašičeva «Samouprava» v Beogradu prinaša obvestilo vsem radikalnim organizacijam, v katerem se govori o odnosih med Protičem in radikalno stranko. V tem obvestilu se med drugim pravi, da se je Stojan Protič ločil od radikalne stranke in da ima svoje posebno naziranje o ureditvi države, s katerim se radikalna stranka ne strinja. Vse organizacije radikalne stranke stoje na stališču ustave, katere izpremembo in revizijo radikalna stranka odklanja. Protič se je ločil od radikalne stranke v tem osnovnem vprašanju in je za vse svoje delo sam odgovoren. Z ozirom na to ne more biti nobenega kompromisa med radikalno stranko in stališčem Stojana Protiča. To obvestilo glavnega odbora radikalne stranke je zbudilo senzacijo ne samo v radikalnih, temveč tudi v vseh drugih krogih. Jasno je, da je vsak sporazum med Protičem nemogoč zlasti, ker pravi obvestilo, da odklanja radikalna stranka vsako izpremembo ustave. To svoje stališče bo poudarila tudi v proglasu na svoje volilce. Tudi ministri so se na svoji seji mnogo bavili s tem razdorom ter govorili v istem smislu, kot «Samouprava». Sklenilo se je, da se to navede tudi v volilnem proglasu, ki ga bodo radikalci te dni izdali.

«Svobodne» volitve. Kako Pašičeva vlada razume svobodne volitve ter neovirano izbiranje narodnih zastopnikov, se je prav dobro pokazalo v nedeljo v Beogradu. V uredništvu «Radnika» so se zbrali delegati iz vseh krajev glede pravil in volitve odbora novo ustanovljene delavske stranke. Zbranih je bilo 76 delegatov, ki so enoglasno sprejeli vse predloge po poročilu poslanca Triše Kacleroviča. Sprejet je bil strankin statut in stranka naj bi se imenovala «Neodvisna delavska stranka Jugoslavije». Sklenilo se je, da stranka samostojno nastopi pri volitvah in izvolil se je centralni odbor od 7 članov. Konferenca se je začela že v soboto zvečer, nadaljevala pa v nedeljo zjutraj in ravno, ko je bilo okrog 10. ure že vse pri kraju, ko se je že zapisnik podpisal, je vdrl v uredništvo kakih 15 detektivov, zunaj je pa stala cela orožniška četa. Detektivji so prinesli s seboj pismen nalog od beograjske policije, da imajo preiskati vse prostore in tudi navzoče osebe. Najprej so preiskali in pretipali 76 navzočih zborovalcev in to je trajalo do dveh popoldne, potem so pa stikali po sobi in končno so zaplenili zapisnik seje ter program in statut stranke. — Tako torej izgleda volilna svoboda, ki jo je Pašić obljubil.

Volilno nasilje Pašičeve vlade ni ostalo samo pri prej opisanem izpadu proti zastopnikom delavske stranke, temveč je šlo še dalje. Drugi dan so bili sklicatelji, med njimi poslanca Kaclerovič in Todorovič, novinar Pijade, odvetnik Rajko Jovanović, policajci na beograjsko policijo in tu so vsem povedali, da so po zakonu o zaščiti države — aretirani. Takoj so bili odvedeni v zapor in policajminister je še posebej izjavil, da bo vlada zaprla vsako volilno skupino, za katero bi stali komunisti. Oblasti so dobile v tem pogledu posebna navodila. V tem je pa prišlo v Beograd poročilo, o nedeljskem protestu v Ljubljani proti zavlačevanju potrditve občinskih volitev in razni petolizci so skušali to predstaviti kot komunistično demonstracijo. — S takim postopanjem si jemlje vlada vsako pravico nazivati se parlamentarno ter se dičiti z neko svobodno demokracijo. Vsaka delavska organizacija, ki bi bila režimu neljuba ali celo nevarna, se proglašja za firmo komunizma, če bi pa zaprti komunistični poslanci sledili prigovarjanju Pašičevega tajnika in odposlanca ter šli med radikale, gotovo ne bi rekli, da je cela radikalna stranka «nova firma» za komuniste.

Kakšen je sporazum z Italijo. O našem sporazumu z Italijo se toliko govori, nobeden pa prav ne ve, kaj vsebuje. Minister zunanjih zadev je govoril o njem, kot da bi bil bogzna kaj. Sedaj pa pišejo italijanski listi, da je italijanska vlada posredovala pri jugoslovanski, v stvari pristaniških pristojbin, ki jih je bila leta meseca avgusta lani za vse tuje ladje znatno zvišala. Jugoslovanska vlada je sedaj pristala na to, da uživajo od 15. t. m. dalje italijanske ladje v naših lukah iste ugodnosti, kakor jugoslovanske. — Beograjska poročila tudi pravijo, da je Mussolini zanikal obstoj kake tajne pogodbe med Italijo in Ogrsko, ki bi kršila naše pravice in prej označeni sporazum.

Radikalci in demokrati ter proglasi na narod. — Radikalci kot demokrati polagajo tolikanj politične vrednosti v takozvani proglas, katerega izda stranka na narod pred volitvami. Radikalci čakajo na demokratiški proglas, demokrati pa na radikalnega, a dosedaj še ni

zagledal javnosti ne radikalni in ne demokratski. O prglasu demokratov javljajo, da vsebuje še samo eno sporno točko in kakor hitro bo tudi dosežen sporazum glede te točke, potem izdajo demokrate svoj prglas ne oziraje se na radikalnega.

Demokrati so našli svoj program, katerega so tako dolgo iskali. V ponedeljek dopoldne je bila v Beogradu seja glavnega odbora demokratske stranke, na kateri se je definitivno rešilo vprašanje proglaša na volilce. Proglas bo izročen javnosti baje danes. Svetozar Pribičević, ki je bil te dni v Beogradu, se preseli v Zagreb, odkoder bo vodil agitacijo v prečanskih krajih. Menda so mu srbski demokrati rekli, da ga ne potrebujejo. Demokratski in radikalni proglas bodeta menda istočasno prišla na sveto. Doslej so eni čakali na druge da vidijo, kako orožje ima nasprotnik in pa kaj bi se še dalo parirati, sedaj jim je pa čakanja že preveč in proglasi frčijo med svet.

Volilni kruh. O prehrani pasivnih krajev je izjavil finančni minister, da ne da novih kreditov, ker sodi, da zaostuje vsota 56 milijonov dinarjev za povoljno rešitev tega vprašanja. Od te svote se je nakazalo beograjski občini 15 milijonov dinarjev, ostalo pa se bo razdelilo posameznim organizacijam za nabavo živil. Razen tega je sklenil gospodarsko-finančni komite, da naj nakaže ministru za pravosodje 5 in pol milijonov dinarjev iz sekvestiranih posesti za izplačilo vojne odškodnine v Srbiji in Crni gori. Nadalje je monopol-ska uprava dovolila, da se za sedem in pol milijona dinarjev nabavijo živila za sadilce tobaka v Dalmaciji proti obračunu pri žetvah v prihodnjih letih. Ministrstvu za javna dela je izdano pooblastilo za nakazilo predujma 3 milijonov dinarjev na račun poprave cest, da se preskrbi prebivalstvu v Dalmaciji in Bosni delo in zaslužek. — Ministrstvu za socialno politiko je naloženo, da nabavi za denar iz sekvestur 200 vagonov koruze, ki se bo pa po posebnem pravilniku delila. — Lahko si mislimo, kako bo ta pravilnik izgledal in kako se bodo radikalci postavljali z volilnim kruhom in agitacijsko koruzo.

Likvidacija srbske stranke. Srbsko stranko je ustanovil takoj po ujedinjenju znani Čokorilo. Pri volitvah v konstituanto je pa stranka tako pogorela, da se Čokorilu ni zdelo več vredno svojega dela nadaljevati, ampak je odšel v Ameriko. Dobil je lepo vladno podporo ter službo in je bil torej podobno obdarovan kot Etnin Kristan. Kasneje se je Čokorilove stranke usmilil beograjski Savič in je začel agitacijo zlasti po Vojvodini. Tik pred začetkom volivne kampanje pa je stranka razpadla, ker je hotel en del nastopiti samostojno, drugi del pa je deloval za spojitev z radikali. Zanimiva je utemeljitev za sporazum z radikali: «Mi moramo nastopiti skupno z radikali, ki imajo isti program kot mi. Če bodo radikalci dobili večino v parlamentu, bodo stvorili Veliko Srbijo ali Kraljevino Srbijo». Savič je bil obenem glavni urednik zloglasnega «Balkana» in je še sedaj «Balkan» je poprej pisal za srbsko stranko in za Pašiča, sedaj pa lahko v proslavi samorazpade vladne napoveduje pohod in zmago vesrbske ideje.

Po svetu.

Madžarsko-rumunski obmejni spori. Ob poročilu čehoslovškega tiskovnega urada so poslaniki velike in male antanta napravili pri madžarski vladi v Budimpešti odločne korake radi obmejne spopada ob rumunsko-madžarski meji in radi hujskanja proti mirovnim pogodbam. V imenu poslanikov male antante je izjavil rumunski poslanik madžarskemu zunanjemu ministru sledeče: Na Ogrskem se že dolgo časa čisto mirno trpi trajno hujskanje proti sosedom in proti mirovnim pogodbam. Zadnje tedne se je agitacija zelo ojačila in tudi sovražne izjave v parlamentu, na shodih in v časopisu so se čudno pomnožile, madžarska javnost je v največji meri nahujskana in prebivalstvo sosednih držav je vsled tega vznemirjeno. Vlada ni ničesar storila proti temu agitiranju; ukrepi oficijelnih osebnosti so prej podpinovanje kakor pa omejevanje hujskanja. Ni čudno, da se pri tem položaju pojavljajo bolj pogosto obmejni konflikti. Absolutno je potrebno, da ogrska vlada na odločen način nastavi te hujskarije, ki bodo sicer imele posledice, za katere bo odgovorna ogrska vlada. Madžarski zunanji minister je odgovoril, da je njegova vlada skrajno miroljubna, da pa ne more uspešno delovati proti nacionalistični agitaciji vsled popolne svobode govora in tiska, ki vlada v ogrski državi. To je prava tatarska laž, ker je celemu svetu znana reakcionarnost madžarskega režima, ki daje svojim ljudem seveda vso in vsako svobodo, drugim pa nobene. Poslaniki velike antante so istočasno izročili madžarskemu zunanjemu ministru skupno noto sledeče vsebine: Gospod minister! Smatramo kot svojo dolžnost, da opozorimo Vašo ekselenco na dogodke, ki so se vršili malo pred madž.-rum. obmejnimi spopadi in ki so te spopade povzročili. Od 10. decembra naprej se je po ogrskih občinah ob rumunski meji organizirala cela vrsta javnih shodov in manifestacij, na katerih so bile sprejete iredentistične resolucije in se je pozivalo h kršitvi mirovnih pogodb. Tako hujskanje razvnela čustva prebivalstva in učinkuje v sosednih državah izživalstvo. Ne dvomimo, da bo gospod ministrski predsednik priznal, da je treba to gibanje omejiti in da je potrebna oficijelna izjava, da ogrska vlada obsoja ta izživanje, ki morejo Ogrski le škodovati. Dovolimo si, Vas opozoriti na nevarnost današnjega položaja. Podpisani so zastopniki: Francije, Anglije in Italije. Noto je izročil v zunanjem ministrstvu italijanski poslanik.

Rumunija mobilizira ter pošilja močne vojaške oddelke na mejo. Vpoklicala je vojaške obveznike rumunske narodnosti iz službenega letnika 1921—22. — V nedeljo se je vršilo v Beogradu pod predsedstvom grofa Karolyja zborovanje madžarskih beguncev, ki so se ga udeležili tudi Bela Linder in drugi voditelji madžarskih beguncev. Karoly je govoril o predznakih vojne po vsem svetu. V Madžarski se govori za vojno, kar je mogoče, ker so tamka na vladi ljudje, ki so leta 1914 prvi izročili ultimatum. Izjavil je, da je že leta 1914 naglašal, da ni med Jugoslavijo in Madžarsko nobenih zaprek. Povdarjal je, da je bila madžarska deputacija, ki je leta 1918 prišla v Beograd radi premirja, bila sprejeta z živijo-klici. Ves Karolyjev govor je bil zelo miroljuben.

Protest nemškega državnega zbora. V soboto je nemški državni zbor svečano protestiral proti francoski okupaciji ruhrskega ozemlja. Zastave so bile na pol droga. Polnoštevilno zbrani poslanci so bili žalno oblečeni. Francoskim novinarjem vstop v kuluare ni bil dovoljen. V diplomatski loži je sedel samo šef informacijskega biroja francoske vlade. Predsednik dr. Loebe je otvoril zborovanje ter pozval, da zbornica soglasno protestira proti francoski okupaciji. Zbornica naj dvigne protest proti činu, ki je naperjen proti miru države, proti svobodi in pravicam nje močanov. «Ta čin more imeti lahko usodepolne posledice za vso splošnost!» Predsednik je tudi naslovil na francoski narod grožnjo: «Prenehajte in odstranite krivico, ki ste jo storili nam, drugače bodele nosili posledice Vi in Vaši potomci!» Državni kancler dr. Cuno je za njim povzel besedo ter je v daljšem govoru očrtal razvoj dogodkov, ki so dovedli do francoske okupacije. Nekatera mesta njegovega govora so komunisti motili z medklici, večina strank je pa nato demonstrativno oobravala izvajanja državnega kanclerja. K oredbam francoskega ministrskega predsednika Poincaréja je dr. Cuno pripomnil: «Nemčija je hotela gospodarsko-politično storiti vse, da izpolni reparacije. Francoska vlada pa se je dala nasprotno voditi od imperijalističnih tendenc. Za dozevno nedobavljeni nemški les in nedobavljene brzojavne droge ukrepa Poincaré vojaško akcijo, ki bo povzročila neprecenljive stroške in bo na usoden način pripeljala za reparacije določena sredstva neproduktivnim namenom. Končno je še posebej naglašal: Pravo in pogodba sta z vkorakanjem tujih čet v ruhrsko ozemlje kršena. Nemška vlada dviga protest. Kršitve miru ne more odobravati, ne more se brniti proti nasilju, pa tudi izvršitvi francoskih ciljev se ne more podvreči. — S Francijo so vse zveze pretrgane in tudi že poprej določenih konferenc se Nemci ne bodo udeležili.

Protestna stavka. V ponedeljek dopoldne je po vsej zahodni Nemčiji počivalo pol ure delo v znak protesta proti francoski zasedbi in sicer v vseh rudnikih, trgovinah, pri cestni železnici in pri oblasteh. Tudi telefonski in brzojavni promet je počival pol ure. Pričetek in konec stavke so naznanili z zvonovi in tovarniškimi sireni. — V zasedenih krajih je prebivalstvo mirno ter silno disciplinirano. Poroča se o naraščajoči dragini ter o pomanjkanju.

Dosti je krvi, dosti je ropal Pariška «Humanite» prinaša Gorkijevo pismo, v katerem ta veliki ruski pisatelj obsoja nasilno Poincaréjevo politiko. Zanaša se pa, da se narod ne strinja z njenim pravcem, ki vodi v pogubo. Evropi preti vsled brezumne politike, kateri načeljuje Poincaré, neizogibna smrt, Evropa, ki je skozi toliko stoletij bila središče ustvarjajoče energije na vseh poljih, je danes mrljica, ki je že začel smrdeti. Povečanje delo in vedo, končuje: dosti je že krvi, dosti je ropal — Protesti proti francoski akciji prihajajo od vseh strani. V sami Franciji od delavskih strank in tudi v belgijskem parlamentu se je čul močan glas protesta. Celot Italija protestira, češ, da je mislila samo na gospodarsko akcijo v polni svobodi in da zato vojaški pohod odklanja ter nasprotuje vsakemu razširjenju okupacije. Centralni odbor ruske sovjetske vlade je izdal proglas na vse narode, v katerem protestira proti zasedbi ruhrskega ozemlja. Ameriški poslanik se je v Londonu izjavil: Mi smo veseli, da nimamo nobenega opravka z evropskimi razmerami. Ne da se reči, kaj se bo vse zgodilo in s kakimi posledicami. — Amerika pridno tirja svoje dolžnike, Anglija ji je predlagala, da poravnava svoj dolg v 50 letih z letnimi obroki od 20 milijonov, Francija pa nima s čim plačati in tudi predlogov ne stavi. Frank je začel padati, dočim se angleška valuta stalno drži. Nasilna in grabežljiva Poincaréjeva politika Francije ne bo držala.

Razpust fašistovskih akcijskih oddelkov. Dne 12. t. m. zvečer se je sešel v Rimu pod Mussolinijevim predsedstvom veliki fašistovski svet, ki je zboroval do 4. ure zjutraj. V smislu sklepov o razpustu vseh politično-vojaških formacij in ustanovitvi narodne milice so sklenili, da se do konca tekočega meseca razpuste vsi fašistovski akcijski oddelki. V pomirjenju fašistovskih duhov naglašajo komuniste, da bo imela nova narodna milica popolnoma fašistovski značaj, fašistične cilje in ohrani zato tudi zunanje znake in simbole fašizma.

Ruska spomenica. Listi poročajo, da so ruski zastopniki izročili lozanski konferenci spomenico, ki pravi med drugim: Razdelitve Turčije, ki jo določa versailtska pogodba, ne more antanta izvršiti radi ruske revolucije in njenega vpliva na celi svet. Družba z Rusijo je dovolila Turčiji po njenem porazu prepeljati vojsko v Anatolijo in organizirati odpor. Ne samo Turčija, marveč tudi Rumunija in Bolgarija ste bili osvobojeni od stare carske politike, ki jim je neprestano grozila. Delegacija Rusije, Ukrajine in Gruzije priznava važnost pravične in definitivne rešitve vprašanja

narodnih manjšin in smatrajo, da je potrebno sklicati posebno konferenco, ki naj bi razpravljala o narodnih manjšinah vseh držav. Govorec o balkanskih državah je ruska delegacija izjavila: Rusija, ki je nastala po revoluciji in njeni zavezniki, smatrajo vse teritorialne izpremembe, ki so se izvršile proti pravičnim narodov odločati o svoji usodi, za ničeve.

Ruski pohod napoveduje ugledna «Revue de Genève». Ko je ob sklepu lanskega leta pisala o političnem položaju v Evropi, je ugotovila, da tudi sovjetska Rusija teži na zapad. Carska Rusija je silila v Evropo pod slovanskimi nacionalističnimi gesli, sovjetska Rusija zasleduje nehoti in podzvestno isti cilj pod geslom internacionalnega bratstva vseh «tlačanih in ponižanih». Baltične republike, ki se imajo za svoj obstanek zahvaliti po ruski revoluciji nastalem brezvladju, stoje Rusiji na poti, da se ne more razviti njena trgovina po severnih morskih potih. Riga je Rusiji tako potrebna, kakor svobodni izhod iz Črnega morja, Poljska je svoje meje raztegnila tako daleč na vzhod, in si podvrgla milijone Ukrajincev in Belorusov, da je Rusija tam v položaju, v katerem je bila pred Petrom Velikim. Prav tako je Rusiji na poti rumunska Besarabija. Z eno besedo, Rusija mora biti imperijalistična, če bi sama ne hotela biti, po notranji življenjski sili. Avtor se povprašuje, katere sile bi se mogle tej naravni ekspanziji postaviti v bran? Bolgarija? Na to še misliti ni. Ne samo to, da so zavezniki to deželo razorožili. Rusija uživa tam neizpremenjene globoke simpatije in Ukrajina je naravni posredovalec med Bolgarijo in Veliko Rusijo. Rumunija? Njene nizke vojaške sposobnosti so znane, Besarabija pa je vsa za Rusijo iz prostih gospodarskih razlogov. Jugoslavija? Tu je jasno, da ne Srbi ne Hrvati ne bodo stali Rusiji nasproti. Ravno tako ne Čehoslovaska, ta klasa ne žela rusofilstva. Poljska? Ta ima sama s seboj preveč opraviti. Na Avstrijo in Ogrsko tudi ni računali. Nemčija? Ta komaj čaka, da jo Rusija reši jarma francoske nadvlade. Resnica je, pravi avtor, da bi Evropa, ako bi se Rusija kedaj zares dvignila, v svoji današnji razdrapanosti bila napram njej tako brez moči, kakor je bila za časa navalov Atile in Džingiskana. — Bodočnost bo pokazala, koliko je na tem, gotovo pa je, da pride do ruskega pohoda le tedaj, če ga zapadne sile izzovejo.

Beleške.

Hajdučija se je strašno razpasla po Crni gori, tako tožijo vladni listi in zlasti beograjsko «Vreme». Ministri so morali tudi na svojih sejah to razpravljati, kako bi se naj uredile razmere v Crni gori, kjer se toliko kršijo zakoni in kjer je ravno vsled uradnih zlorab toliko ljudi med hajduki, da se že sedaj kaže v teh krajih pravi začetek državljanske vojne. «Vreme» z zadovoljstvom poroča, da je vlada sklenila, kaznovati vse uradnike in druge državne organe, ki se kršili postavbo ter da se bo temeljito odpravilo, kar se je poprej zagrešilo, pozabi pa z drugimi vladnimi listi vred, da je imela tudi prejšnja vlada — Nikola Pašiča za šefa.

Ministrstva odpravljajo seveda ne pri nas, kjer ni nikdar dovolj korit, temveč v Avstrijski republiki. — Število ministrov je znašalo do sedaj 11, ta teden pa se zmanjša na osem. Pri nas v državi SHS imamo za sedaj 18 — reci: osemnajst ministrstev, med njimi so bila posebno važna dr. Kramerjevo ministrstvo za izenačenje zakonov, ki pa ni izenačilo niti enega zakona. Zelo «uspešno» je bilo tudi socialdemokratsko Koračovo in demokratsko Poljakovo ministrstvo za agrarno reformo, a najlepše je bilo seveda dr. Kukovčev in dr. Zerjavovo ministromanje v ministrstvu za socialno skrb. Neugodni ljudje bi rekli: kozli so bili vrtnarji.

Iz volilne agitacije. Demokratska «Pravda» v Beogradu poroča, da je neki novoimenovani general, seveda član «bele roke», izjavil, da bo armada vse storila, da zmagajo pri prihodnjih volitvah radikali. Če ne bodo zmagali, bo takoj po 18. marcu proglašena vojaška diktatura, ki bo novoizvoljeni parlament razpustila in razpisala nove volitve za september, ker radikali morajo zmagati in vladati. — Tako pišejo demokratski sedaj, ko niso več solastniki vladne firme. Gotovo je, da so radikalci kaj takega zmožni, ne smemo pa misliti, da je policajdemokracija kaj boljša. Tudi ona bi se magari s satanom borila za oblast in za profit, ki se z njo doseže.

Dnevne novice.

Protestni shod Zveze delovnega ljudstva se je vršil dne 14. t. m. v veliki dvorani hotela «Union» v Ljubljani. Kakor znano, bi se bile morale v Ljubljani že davno izvršiti županske volitve, a jih je zavrl gosp. pokrajinski namestnik Hribar. Shod je bil zelo dobro obiskan in govorili so zbranim množicam štirje govorniki, ki so povdarjali protizakonitost in nepoštenost pokrajinske uprave in zlasti gospoda Hribarja. Zborovalci na protestnem shodu so sprejeli sledečo resolucijo: «Večtisočglava množica ljubljanskih volilcev Zveze delovnega ljudstva na protestnem shodu v veliki dvorani Uniona z največjo oenergijo in ogorčenjem protestira proti zavlačevanju sklicanja in konstatiranja novega, od ljudstva potom zakonitih volitev izbranega občinskega sveta in zahteva od pokrajinske uprave, da se mora neupravičenemu zavlačevanju, ki krši avtonomijo ljubljanske občine, napraviti takoj konec in brez odlašanja sklicati občinski svet. To zahtevajo gospodarske koristi občine same ter njenih prebivalcev.

šhod izjavlja, da z vso doslednostjo vztraja na delovnem programu ZDL in se bo proti vsakemu nasilju nad zakonitim občinskim svetom boril s tem, da bo dalje časa vzdržala njegova železna volja, da ima ljubljanski občini enkrat za vselej vladati delovno ljudstvo, kot pa vsak maneuver in nezakonito postopanje očima. Zborovalci so poslali na to posebno deputacijo k namestniku. Gospod Hribar je poslušal deputacijo in rekel, da bo poročal o protestnem shodu v Beograd, ki bo odločil. Iz verodostojne strani smo zvedeli, da je Beograd že davno zavrnil protest proti ljubljanskim volitvam in jih potrdil, sedaj pa sedi na aktu gospod Hribar, ker bi menda rad on županoval Ljubljani, potem, ko ga bodo napodili kot pokrajinskega namestnika.

Pokrajinski namestnik Hribar se je v nedeljo napram deputaciji, katero je poslal protestni shod radi potrditve ljubljanskega občinskega sveta, izgovarjal na Beograd, beograjski listi pa vedo povedati, da ho- di on sam beograjsko vlado hujskati proti zastopnikom ljubljane v «Zvezi delovnega ljudstva». Hribarja je dobro označil «Slovenec»: «Na vsak način naj se ljubljanske občinske volitve potrdijo ali ne, eno je že da- nes gotovo, da je postopanje naše pokrajinske vlade pri tem tako pristransko, ne demokratično in nemo- ralno, da bo treba glavnemu krivcu to ob svojem času pošteno poplačati. Mož se je pribahal v Slovenijo in se dobrikal na desno in levo s svojo «nepristranostjo» in «strogo zakonitostjo», v resnici ga pa vidimo povsod na delu, kjer je treba kaj izrovariti proti našemu ljud- stvu in njega zakonitim zastopnikom, pa naj gre za to ali ono zadevo. Zadeva z ljubljanskimi občinskimi volitvami pa mu je krinko popolnoma strgala raz- obraz. In to je jako dobro! Hribarja je pa tudi dobro spoznala pešička radikalov v Sloveniji. — «Gospod Ivan Hribar ni »cesar Janez«. Tako ugotavlja kočev- ski «Raukale», ki pravi, da g. Ivan Hribar tudi ni ra- dikal, ampak skoz in skoz demokrat in »vesten izvrše- valec želj in zapovedi (demokratskih) mladinov in de- lama tudi kmetijcev».

Ljubljanski proletarijat odklanja koruzni socija- lizem. Na nedeljskem protestnem shodu je skušal priti soc. patrijotski poslanec Kopač do besede, da se pokaže ter se — če le mogče — popolarizira kot bodoči kan- didat. Komaj so zborovalci opazili, da hoče govoriti, so že začeli vpiti: Dol z njim! — Ta nam ne bo govo- rili! — Pri tem bo menda ostalo! — V Mariboru ne sme govoriti, v Ljubljani tudi ne, celo gostobesedni in zinedeni Bernot ga je izvrgel, ker se za svoje besedi- čenje nima dovolj poslušalcev, — in tako bo moral Kopač molčati. Saj je že dovolj govoril — in vsaka stvar mora imeti svoj konec.

Liberalne metode. «Jutro» je prineslo pod zaglav- jem «Klerikalne metode» 13. t. m. uvodnik, ki je prazen in zmeden kot doslej po navadi vsi «Jutrovi» članki. Dne 16. t. m. pa je prišepala za «Jutrom» uboga celj- ska slamoreznica «Nova Doba» in piše na uvodnem mestu: Prinašamo «Jutrov» članek od 13. t. m. doslov- no. In to storimo, ker smo mnjenja, da nam vsem tre- ba, da beremo to ne enkrat in o tem razmišljujemo, ker smo že vse pozabili! Pozabilo je naše činovništvo nek- danje čase, zai se, da jih je pozabil že marsikateri učitelj in mnogo, mnogo naše inteligence vseh poklicev tako v mestih, kakor na deželi. «Nova Doba» torej to- ži o demokratski pozabljivosti, pa bi bilo dobro za JDS ko bi mogli vsi nekdani demokratski volilci pozabiti na zlo, katerega so napravili demokratski voditelji vsem stanovom v Sloveniji. Na dan 18. marca se bo od Kukoveca in Zerjava ter Reiserja «nafarbani» činov- nik dobro spomnil, kdo je kriv, da životari danes urad- ništvo v vsestranski bedi brez pragmatike. Dne 18. mar- ca se bo spametoval tudi marsikateri učitelj in mnogo naših inteligentov, pa ne na skoz in skoz gnilo demo- kratski plat, ampak se bo rajši oklenil klerikalnih me- tod, ki vodijo do cilja obče koristi, ne pa samo do Zerjav-Kukovčevih žepov. «Novi Dobi» v pomirjenje bodi povedano, naj se nič ne boji radi pozabljivosti, volilci se bodo 18. marca dobro spomnili na dosedanje liberalne metode in menda čisto pozabili na demokrate.

Stotisočake bodo izmetali. Iz raznih podeželskih krajev nam prihajajo poročila, da pošiljajo v čisto na- še vasi in na naročnike naših listov demokratije in sa- mostojni cele kupe «Tabora» in «Kmetijskega lista». Ljudje pošiljajo te liste zopet nazaj, a uprava «Tabo- ra» in «Kmetijskega lista» ima tokrat tolikanj denarja in darežljivosti, da se prav nič ne zmeni za pripombo na listu: Nazaj, se ne sprejme! Sto- in stotisočake raz- metavajo sedaj demokratije potem tiska in ves ta vsilj- livi demokratski tisk se vzdržuje iz denarja in fondov, ki sta jih Zerjav-Kukovec nagrabila iz državne bla- gajne, koroškega agitacijskega fonda itd. «Kmetijski lista» pa sedaj živi od Pucljevih nemških volov in jugo- slovanskih prašičev. Ako pa si domišljujemo demokrate in samostojni, da bodo kaj dosegli s svojim vsiljivim čenopisjem, se motijo. Ljudje pravijo: Papirnatu blago, ki nam ga hočejo zastopj vsiliti, je gotovo čisto za nič.

Dr. Kukovčeva koncentracija naprednih sil konč- no veljavno razbita. «Jutro» od torka povdarja v uvod- niku, da sta vodstvi SKS in NSS odklonili koncentra- cijske predloge. JDS izjavlja sedaj, ko je dobila enkrat najusodepolnejšo brco, da se bo pripravila za samostoj- nen volilni nastop na jugoslovanskem-naprednem in ne agrarnem programu. JDS kandidati bodo postavljeni do 28. januarja. Ob koncu omenjenega uvodnika še po- ziva «Jutro», naj se ne izgubi nobeden demokratski glas. Več kot enoletno dr. Kukovčevu besedičenje in pisanje o koncentraciji naprednih sil in skupnem volil- nem nastopu napredne fronte se je izkazalo kot praz- no žensko blebetanje, ki pa je vredno samo demokrat- ske politične kofijeje dr. Vekoslava Kukovec. Združe-

nih naprednih sil ni in jih ne bo, pač pa čaka ta grozni klerikalni lintver, na sedaj čisto razkoncentrirane in med seboj needine kandidate iz vrst demokratov, sla- bostojnih in narodnih socialistov in upamo, da mu bo ta napredni obed dobro teknil dne 18. marca t. l.

Kandidati krščansko mislečega učiteljstva za Vis- ji šolski svet so: Zastopnika: Slapšak Julij, nadučitelj v Mostah pri Ljubljani. Pečjak Rudolf, strokovni učitelj v Trzinu. Namestnika: Vider Josip, učitelj v Trzi- ču. Pogačar Franja, učiteljica v Mavčicah pri Kranju. Vse somišljenike prosimo, da opozorijo krščansko misleče učitelje na navedene kandidate. — Odober Slom- škovce zveze.

Umrla je v Rušah 16. t. m. gospa Ema Gorisekova, vdo- va zdravnika in bivšega župana v Rušah dr. M. Goriseka. Blagi pokojnici svetila večna luč!

Iz Vuzenice nas vprašujejo z ozirom na neštevilne obsodbe zaradi navijanja cen vinu, mesu, blagu itd. priobčene v uradnem listu od drugod, zakaj se v mar- berberškem okraju ne stopi prav nikomur na prste, ko je vendar pri nas ves mnogo dražje nego tam, kjer se nalagajo precej ostre kazni in visoke globe. (Odgovor uredništva: Se že nihče ne upa ganiti: kjer pa ni tožnika, tam tudi ni sodnika. Tudi uradniki in sodniki v našem Marenbergu morajo drago vse kupovati, nam je že znano. Strah pred mogočnejši je po vsej Dravski dolini zelo velik).

Županski tečaji za občinske odbornike so pač res potrebni, kjer poročajo strokovnjaki o zadevah urad- nih, vojaških, davčnih, občinskih, upravnih. Kdor ima priliko, sedeti po deželi pri občinski mizi, opaža, da se največ iz nezadolžene boječnosti, ali iz človeških ozi- rov ali osebnih nasprotij močje med seboj kregajo, pre- pirajo, dražijo ali pa lepo kimajo enemu z bolj brihtno glavo in gibčnim jezikom. Po seji pa izbruhne v krčmi pri pijači pravo mišljenje možakov na dan, ker brez soli v glavi niso, le upajo se ne. Je še nasledek nem- škutarske nadoblasti. Odbornikom je treba zavesti nji- hove odgovornosti pa njihovih pravic. Torej le še več županskih tečajev in zborovanj.

Vselej, zlasti še pred volitvam je koristno in na- ravnost potrebno pri sedanji draginji, da vsako števil- ko naših listov in časnikov kolikor več, toliko boljše oseb prebere. Ne jih sproti trgati, marveč sosedom po- sojati, priporočati, razširjati, shraniti na polico ali omarico, da jun otroci ne raztrgajo. Naravnost razjokal bi se pa nad onimi, ki sproti trgajo «Stražo», «Gospo- darja», «Glasnik» — ki imajo članke, vredne da se ohranijo pri vsaki hiši za naraščajočo mladino. Po- manjkanje knjig še bo hudo. Bolj ko bodo nam potreb- ne, bolj bodo drage in zato redke.

Da toliko političnih nasprotnikov vkljub občutni škodi na lastni koži, to je v svojem žepu in želodcu še vedno ne spregleda, da je socialna rešitev edinole na krščanski podlagi in zato njihova lastna korist, okre- piti s svojim delom edino pravično stranko (SLS) je krivo njihovo čtivo: berejo vedno in vedno le en list, nočejo niti pogledati v list krščanske stranke, bojijo se nekako podzvestno, da bi se logično morali potem preokreniti. Naročniki naših listov store apostolsko delo, ako pripravijo nasprotnika, da vsaj tu pa tam prebere kak članek naših časnikov.

Mnogo so krivi žalostnih verskih, socialnih, narod- nih razmer širok dežel slabi, brezbožni listi in časni- ki, pa vsak odvrča od sebe in taji, da on ni slab. Po sadu se spoznajo. To je eno. Pa tudi po glasu, kakor ptič po petju. Slabi, brezbožni, protiverski zato ljudstvu škodljiv je vsak oni list, ki sramoti ali smeši verske pobožnosti, molitev, zakramente, Marijo, Jezusa, sv. Rešnje telo, procesije, božja pota, duhovne, škofo, pa- peža, Cerkev Toraj po tem sami lahko ločite!

Na vojaško službo, dolžnost ali razmerje se poslej pri sklepanju zakonov ali poroke ni treba nič več ozi- rati. Srbija te zakonske ovire ne stavi. Vsi županski uradi so bili v tej zadevi uradno obveščeni v pomir- jenje. Dosedaj na Kranjskem potrebno občinsko do- voljenje k poroki, je odpravljen od 1. julija 1922.

Orožniki vedo pa sami za svoje službene predpise gle- de poroke.

Kmetiske, res formalno neizprašane, sicer navadno praktične, izkušene (če ne izkušane) babice ostro za- sleduje glavarstvo v Ptujju ter naravnost potom zdrav- stvenega sveta ljubljanskega ovaja lavantinski škofi- ji one župnike, ki sproti ne tožijo, ozir. naznanjajo ta- ke pomočnice v sili. Druga glavarstva so pa naročila župnikom, le v slučaju posebne zahteve prijaviti ose- be, ki sodelujejo pri porodih. Ali je po Srbiji in Hrvat- ski za vsakim brdom, v slehernem selu diplomirana madama?

V Celju je pred bolnico obležalo gluhonemo deklet- ce z listkom, da se zove Slavica. Oblasti sedaj iščejo potom županste in občinskih uradov mater, ki je otroka odložila. Sicer poročajo časniki prav mnogokrat o sličnih odložitvah otrok, kakor bi živeli kje na Ki- tajschem. Pa ravno proticerkveni listi so naše kraje po- pogranili.

Koleke mora vsaka tobačna trafika prodajati, je 14. decembra 1922 pod šte. 40.471 zaukazala uprava državnih monopolov — tako poroča kraljevine SHS Uradni list šte. 3, 1923. Bo marsikateremu olajšana nabava povsod in vedno zahtevanih kolekov in pri- krajsana daljna pot do njih.

Novi Beograd. «Vossische Zeitung» poroča o veli- kih načrtih za zgradbo novega Beograda, v katero svrho se porabi velik del reparacij. Zgrade se nove sijajne stavbe za razna ministrstva, skupščinska palača, vse- učilišče, akademije, muzeji, gledališča, knjižnica, mest- na hiša, kraljeva in škofijska palača, katedrala, dalje pristaniške naprave, kolodvori, zverinjaki in rastlin- jaki, pokopališča itd. Za vse se razpisujejo mednarod-

ni tečaji za načrte. En tak načrt je izdelal nemški tajni svetnik profesor Brix s sodelovanjem stavbenega svetni- ka Bartha. Načrt je beograjska komisija sicer nagra- dila, a ceste so ji bile še premalo široke in zgradbe še premalo razkošne. — Tako za Beograd! Za Ljubljano pa ni denarja niti za univerzo in po celi državi so bol- nišnice, ceste, promet in drugo najpotrebnejše v naj- slabšem stanju.

Oblastniki med seboj. V Vranji (Srbija) sta sede- la predsednik občine Jevto Kostić in finančni uradni- Milenko Spasić kakor po navadi v krčmi. Naenkrat sta pa skregata in finančni uradnik potegne revolver ter na mestu ubije predsednika občine.

To bo obravnava. Državno pravdnštvo v Novem Sadu je končalo preiskavo, glede razbojnikov Svetomira Mihajloviča in Lazarja Mirkovog, ki imata na vesti do- kaj ubojev, razbojništev in vlomov, ki sta jih izvršila po Vojvodini. Obtoženca sta deloma priznala zločin. Lopova sta obdolžena 25 razbojništev, treh umorov in ropov v skupnem znesku za 100 tisoč din. Obtožnica obsega dolgih 17 strani in k glavni razpravi je povab- ljenih 80 prič. Razprava se bo začela te dni v Novem Sadu in državni pravdnik bo zahteval za oba obtoženca smrt.

Veseli dediči. V Milni na dalmatinskem otoku Brač vlada radost. Svoj čas se je iz tega kraja izselil v južno Ameriko njihov rojak Bonačić in si pridobil ogromno premoženje. V svoji oporoki je zapustil pre- moženje svojim vaščanom in tako dobijo prebivalci v Milni okroglo 68 milijonov dinarjev. Kraj ima okroglo 2500 prebivalcev, torej dobi posameznik že prav lepo svoto. Škoda, da nimajo tudi naši revni slo- venski kraji takšnih bogatih stricov v Ameriki. Pri sedanjem položaju bi jih prav hvaležno pozdravljali.

Požgane kasarne. V prizrenskem okraju — južna Srbija so ob istem času zgorele do temelja štiri kasarne. Ki so bile sedaj prazne, ker se vojaki v njih samo po- leti nastanjajo. Kdo jih je požgal, se ne ve, eni pravijo, da so to storili komiti, verjetno bi pa tudi bilo, da narod sam požiga kasarne iz ogorčenja nad prisilnim delom, ki ga mora brezplačno opravljati za vojaštvo in žandarmerijo.

Iz Maribora.

Kdor izmed pristašev naše stranke še ni vpisan v vo- lilni imenik na magistratu ta naj takoj zahteva, da se ga uradno vpiše, vsak naj vzame krstni list in domovnico ter policijsko potrdilo o 6 mesečnem bivanju.

Tako razmetavajo milijone! Samostojni in demo- kratje, posebej še dr. Kukovec so se strašno trudili in pehali, da dobimo mariborsko «oblast». Dobili so za njho tuja Kokošinekeve hiše. Pogodba je bila sklenjena za 6 milijonov, a še tri tedne prej je Kokošinek ponu- jal povsod hiše za pet milijonov. Toda najlepše še pride. Kljub protestom in pojasnilom je demokratski minister Kumanudi ukazal izplačati 6 milijonov. Od tega so štirje posredovalci dobili vsak po pol milijona! Ko so bile hiše plačane, se je izkazalo, da so kupili mačka v žaklju. Komisija je namreč dognala, da so kupljene hiše za oblast neprimerne in nesposobne. — Zelo težko bo sedaj država prodala hiše za — tri mi- lijone, ako bi hotela! Pa recite, če Kukovčevi demo- kratje ne delajo z denarjem davkoplačevalcev hujše, kakor svinja z zaklom! Pa vsak bo plačal par ducatov «Taborov», da ljudstvo sedaj zopet spelje na led.

Mastne rase v ribniku v Jurčičevi ulici. «Tabor» in de- mokrati bi po vsej sili radi prisilili našo vlado, da napove vojsko Madžarski. Ze cel teden priobčuje demokratsko Ku- kovčev trobilo iz Jurčičeve ulice izmišljene vesti o «Mad- žarskih pripravah za vojno proti Jugoslaviji». «Taborova» fantastična poročila so izrazito hujskanja na vojsko. Po- zitivno nam je znano, da mora «Taborova» administracija pošiljati modro obrobljena «Taborova» poročila o vojni- pripravih Madžarske vsem ministrstvom v Beograd. Spin- derjevi in Kukovčevi kolporterji pa pošiljajo mastne član- ke o madžarski nevarnosti v «Prager Presse» ter druge srednje evropske liste. «Taborovim» racam se vse smeji Kukovec Spindler in Voglar bi radi sedaj pred volitvam delali s takimi izmišljenimi poročili židovsko reklamo za «Tabor». Pričakujemo odslej vsak teden nova, več ali manj senzacionalna poročila o grozeči vojski, o ljudožrcih, o «10.000 prekmurskih glasovih za dr. Kukovec» in Bog ve- kaj še vse. Na tak židovski način lovi Kukovec backe za volke. Žalostno znamenje za demokratsko stranko da se skuša odbrzati nad vodo s takimi sredstvi! Za časa vla- danja carja Voglarja v cesarstvu JDS so šarili še vsaj s centralističnim programom, danes pa si car Kukovec hoče ohraniti svoj mandat s takimi sredstvi: «Napredna koncen- tracija, napredna Kmetisko-obrtna zveza», kandidati SKS pod nositljem Kukovcem, madžarski agitator Istvan Kū har, madžarske priprave na vojno proti Jugoslaviji. Re- modern postaja naš Vekoslav! Moderni so Kukovčevi kor- teži, moderna in »verodostojna» «Taborova» poročila.

Kako so demokrati v Mariboru reklamirali? Ne mine teden, da ne bi «Tabor» serviral svojim čitateljem strašno vest, da «klerikalci» sklepajo pakt z Nemci. Vsak demokra- se kar trese pri tej misli. Silno »narodni» pa so postali ma- riborski JDSarji! Pet strank je v Mariboru do 6. januarja vložilo nad 400 reklamacij. Razun Kukovčeve JDS ni no- bena stranka zahtevala, da se črta narodno-zavedne Slo- vence. «Taborov» urednik Spindler je zahteval naj se črtat- iz imenika dva zavedna slovenska narodnjaka. Patentirano demokratsko narodnjaštvo je res zlata vredno.

Seja občinskega sveta mariborskega v petek dne 19. t. m. bo zopet dokumentirala novi koruzni zakon med Ba- hunovimi socialnimi demokrati in dr. Sernečevimi demo- krati. «Tabor» pripoveduje o veliki »delavnosti», katero so razvili novi odseki. Nova večinska delavnost bo osredoto- čena v sprejetju fiktivnega občinskega proračuna in ogrom- nih novih občinskih davkov. Srečni mariborski prebivalci, ko vam bodo odslej na magistratu rezali kruh pravice rdeč- karji in «Taborovi» demokrati.

Kukovec in brivec Novak. Star mariborski slovenski obrtnik nam piše: Kako najložje rešimo uganko »zakaj je

sel Novak v Celje na zbor JDS? Ako na uganko takole odgovorimo: Kukovec išče volilce, a Novak Kukovecve tisočake. Nepristranost brivca Novaka kot predsednika Slovenskega obrtnega društva se je sijajno obnesla!

Zgodovinsko društvo v Mariboru. Društvo je nastopilo letos 20. leto svojega obstanka. V najtežjih okoliščinah je z veliko požrtvovalnostjo in skromnimi sredstvi vršilo svojo kulturno nalogo. Izdalo je v tem času XVII letnikov svojega glasila «Časopis za zgodovino in narodopisje», pri katerem so sodelovali najodličnejši slovenski učenjaki, pa tudi več drugih knjig o domaći zgodovini. Ustanovilo je prvi slovenski muzej na slovenskem Stajerskem, arhiv in študijsko knjižnico. Društvo se je opravičeno nadejalo, da bo v novih državni razmerah moglo uspešneje zasledovati svoje cilje. Mesto tega so nastopile take okoliščine, da je društvo naravnost ogroženo v svojem obstanku. Državna uprava, ki daruje za šport, ples in strankarske prireditve stotisoče in milijone, odrekla je znanstvenemu našemu društvu vsako podporo. Leta 1922 je društvo podarilo svojim članom 2 zvezka Časopisa za udnino 10 dinarjev. Društvo samo pa stane eden zvezek okroglo 10 din. Obseg je že tako skrčen, da se bolj skriti ne da. Z novim letom so se tiskarske potrebe po- dražile in poština dvignila za 100 odstot. Z ozirom na to je občni zbor dne 17. novembra 1922 povzročil udnino za leto 1923 na 20 dinarjev. Meseca avgusta je še stare udnine bilo na dolgu 2000 dinarjev. Odslej se bo tedaj udnina plačevala naprej in Časopis pošiljal le tistim članom, ki bodo vsaj polletno vplačevali udnino. Časopisa izide letos dva zvezka, eden spomladi, drugi v jeseni. Ker se na državno podporo ne more računati, se bomo morali priučiti ameriški metodi, kjer privatna inicijativa ustvarja naravnost velikanske reči. V Ameriki posamezniki vzdržujejo celo šole, ustanavljajo vseučilišča, javne knjižnice, bolnice itd. Mi sicer nimamo ameriških kapitalistov, a tu naše potrebe so bolj skromne in bi jim zasebna darovitost in požrtvovalnost lahko bila kos. Ni lepo spričevalo za višino naše civilizacije in zasebne kulturne podjetnosti, če se v majhni Sloveniji izvrže na leto nad dve milijardi za alkoholne pijače! Ko bi se le 1 stotinka od te ogromne svote naklonila znanstvu, bi se že veliko storilo in dvignilo naš ugled bolj kakor konsum alkohola. Obračamo se torej zlasti na rojake v mariborski oblasti, da pripomorejo na noge edinemu obmejnemu znanstvenemu društvu «Zgod. društvo». Stare člane prosimo, da ostanejo društvu zvesti, da točno vplačajo članarino in skušajo pridobiti novih članov. Uveljaviti se mora tudi ona točka društvenih pravil, ki govori o podpornih članih. Komur je redna udnina 20 dinarjev previsoka, naj plača manjšo svoto in postane vsaj podporni ud. Kajpada na Časopis potem ne more reflektirati, podpre pa lahko po svojih močeh društvo. Bila bi naravnost sramota za naš narod in državo, če bi se sedaj moralo društvo ustaviti svoje delovanje in preiskovanje domače zgodovine prepustiti Nemcem v Graecu in na Dunaju. Spominjate se našega društva: tudi pri raznih veselih sestankih, gg. odvetniki pa pri poravnava pred sodnijo. Tudi denarni zavodi naj od čistega dobička naklonijo večje podpore temu društvu. V kratkem se razpošljejo posebne nabiralne pole.

V petek zvečer ob pol 20. (pol 8.) uri priredi Slov. krščanska socijalna zveza redno predavanje. Govoril bo tokrat veleč. gospod dr. Kovačič o «kulturnem vplivu pravoslavja». Zanimivost predmeta, kakor predavateljeva temeljitost v zgodovinski vprašanjih bo gotovo privabila vse, ki jim je za lastno izobrazbo. Torej na svidenje, pa točno!

Vpokojece-begunce, iz inozemstva, ki so optirali za našo državljanstvo in ne dobijo še nobene pokojnine se vabi na sestanek v gostilno «Kolo» v Koroški cesti v nedeljo, dne 21. t. m. ob 4. uri popoldne. — Prizadeti kot sklicatelji. Planinke, planinci Mariborska podružnica Slov. plan. društva priredi dne 1. februarja 1923, ob 20. uri v Götzovi dvorani v Mariboru proti vstopnici 15 din. svoj planinski ples, na kojega se s tem vabi vse prijatelje planin. Prireditelj bo nudila vse dobrote res planinske veselice. Brez predpisov. Godba «Drave».

Za dobrodelni plesni venček ki ga priredi Udruženje vojnih invalidov dne 5. februarja 1923 ob 20. uri in do petelinovega klica v Götzovi dvorani pod pokroviteljstvom gospoda okrajnega glavarja dr. Lajšiča je zanimanje že začelo poganjati. Predprodaja vstopnic je že pričela v vseh tobakarnah in po raznih trgovinah se že vidijo plakati, ki naznanjajo to prireditev. Prepričani smo, da bo

sl. radodarno občinstvo iz Maribora in okolice tokrat gotovo dokazalo svoje sočustvovanje z dejanjem ne samo z besedo.

«Babilona». Tako se imenuje burka, ki jo bo v nedeljo, dne 21. t. m. ob 5. uri popoldne igral Ljudski oder v mariborskem Narodnem domu. Ker je pričakovati velikega nava, naj si občinstvo po možnosti preskrbi vstopnice že v predprodaji v trgovini gospe Zlate Brišnik Slovenska ulica.

Stekline sumljiv pes v Mariboru. V soboto, 13. januarja predpoldne je ogrizel v Mariboru v Koroški cesti velik bel pes s črnimi lisami več oseb. Pes, ki je po poročilih zelo sumljiv stekline, je ubežal v smeri proti Kamnici. Dosedaj se je javilo 5 oseb, ki so bile ogrižene. Prebivalstvo se opozarja, da se vse osebe, ki jih je eventualno ta pes ogrizel, v svojem lastnem interesu javijo takoj pri mestnem magistratu (fizikal) in da se vsi podatki o event. po tem psu ogriženih zivali takj naznanijo pri mestnem magistratu, vet. urad.

Strogi pasji zapor. Mestni magistrat razglasa: Z ozirom na dejstvo, da se je v zadnjih dneh klatil in obgrizel več oseb v mestnem območju kakor tudi v območju tukajšnjega okrajnega glavarstva velik pisan pes, ki je kazal vse znake pasje stekline in ki se ga kljub marljivim poizvedbam do sedaj ni moglo vloviti, odrejam ponovno v svrhu zatiranja pasje stekline na podstavi §§ 41 in 42 živ. kuž. zakona z dne 6. avgusta 1909, drž. zak. št. 177 in izvršilne navedbe k temu zakonu z dne 15. oktobra 1909, drž. zak. št. 178 za celo mestno občino: 1. strogi pasji zapor; 2. pse katere se jemlje na ceste je zavarovati z varnim nagobčnikom, ki zabrani grizenje in popadanje, in se imajo vsi psi obenem voditi na vrvice; 3. vsi drugi psi morajo morajo biti pripeti noč in dan na zanesljivi železni verigi; 4. vse mačke morajo biti varno zaprte; 5. prepovedano je jemati pse v gostilne, kavarne in druge javne prostore, (trgovine, mesnice, zabavališča). Kakor je tudi prepovedano, da bi se psi, ki se vodijo po javnih vrtilih in nasadih prosto pustili okoli tekat; 6. psi, kateri ne bi bili po teh določbah zavarovani, oziroma bi se zasačili brez znamk, nadalje prosto stikajoče mačke, morejo se brez izjeme usmrtiti. Pri tem se posebno pripomni, da se morajo psi, kateri so se videli neprimerno zavarovani ali brez znamke, tudi pozneje na stroške lastnika odvesti in pokončati; 7. Konjač bode v presledkih lovil pse brez nagobčnika ali znamke in pse, ki se objednem ne vodijo na vrvice, ter pse in mačke, ki prosto okoli tekajo; 8. ker se ni dognano, če ni ta pes še drugih oseb in živali obgrizel se naroča, da je vsak tak slučaj semkaj prijaviti; 9. prestopki tega razglasa se bodo kaznovali po kazenskih določilih živ. kuž. zakona in naredbe dež. vlade za Slovenijo št. 21 iz leta 1920; 10. z ozirom na jako nevarni slučaj pasje stekline, ki se prenese tudi na ljudi, pričakuje mestni magistrat, da se prebivalstvo ravna natančno po izdanih predpisih; 11. pasji kataster ostane nadalje v veljavi in so posestniki psov dolžni prijaviti vsako izpremembo o stanju psov, zlasti vsako sumljivo obolenje, pogin pso, skotenje in to najkasneje tekom treh dni v svrhu zabeleže v katastru in pa morebitnih nadaljnih odredb. Zupan: Grčar s. r.

H. G. WELLS:

Zgodba o nevidnem človeku.

Dalje.

14

»Dobil sem gal« je zavpil policaj, prerivajoč se skozi gručo s svojim od napa rdečim in potnim obrazom. Žila na sencah so se mu napela in krčevito je grabil za nekaj nevidnega v prostoru.

Možje so se unikali na desno in levo in nenavadni boj se je bližal hišnim vratom. Jaffers je kriknil z zadušnim glasom, pa še vedno je trdno držal nekaj pred seboj. Mahoma pa se je zasukal, kolena so se mu zašibila, padel je in z vso silo butnil z glavo ob kamenita tla.

»Držite gal« — »Neviden je!« so kričali razburjeni glasovi vse vprek. Mlad človek, tujec v vasi, ki je prav kar prispel in ni ničesar vedel o dogodkih, je prihitel pred vrata, vstopil, zadel ob nekaj trdega v zraku, kriknil in padel čez nepremičnega Jeffersa. Zunaj na cesti je zakričala ženska, ko je nekaj nevidnega sunilo v njo, pes je zalajal, vohal po zraku, dobil brco od nevidne noge, zatulil in s stisnjenim repom bežal na Husterjevo dvorišče.

In to je bil zadnji pojav o mimohodu nevidnega človeka. Nekaj časa so se stali ljudje začudeni po cesti, nato pa jih je prevzela groza, razpršili so se na vse strani, kakor se velo listje razprši pred vetrom.

Jaffers pa je tiho ležal pri vratih, z obrazom navzgor in s sključenimi koleno —

VIII.

Skrivnostni glasovi.

Osmo poglavje je čisto kratko in pripoveduje o Gibbinsu, velike mljubitlju narave, solnca in svežega zraka, ki je ob tistem času ležal gori na osojah v zeleni travi, tam, kjer daleč na okoli ni bilo videti ne slišati nobene žive duše.

Cel kimono, primerno plesne obleke, kostumi za maske, bluze, traki, lak-čevlji, pozlačeni in barvani plesni čevlji, nov klak, fina salonska obleka, moški čevlji, prvo vrstne lovške hlače, zelo lep simski plašč (še predvojnno blago) se proda zelo po ceni. Cankarjeva ul. 2, II. nadst., 70. leto, vrata 8.

Širite naše liste!

Dremal je v soincu. Hipoma je začul nekje blizu sebe glas, kašljajoč, kihajoč, in preklinjajoč je šel mimo.

Obrnil se je — Nikogar ni bilo — Pa vendar je bil prepričan, da je razločno čul moški glas —

In — sedajle ga je iznova čul, topot čisto blizu. In nato je bil glas tik ob njemu — oddaljil se je — postal slabši — in je polagoma zamrl v daljavi, kakor se mu je zdelo, v smeri Odderdeana. Še enkrat je glas pretresujoče kihnil, potem pa ga ni bilo več slišati —

Gibbins ni ničesar vedel o dogodkih tistega jutra in nenadni, nerazumljivi pojav ga je hudo vznemirjal. Njegova lena malomarnost in ravnodušnost je izginila. Hlastno je skočil na noge in hotel po strmini proti vasi, kar so ga noge nesle.

IX.

Tomaž Marvel.

Mislite si Tomaža Marvel takole:

Široko lice je imel, dolg, valjarju podoben nos, velika zapognjena usta in ščetinasto brado. Kazal je nagnjenje k debelosti in njegove kratke noge so to nagnjenje še bolj povdarjale. Nosil je mehke klobuk iz zajčje dlake in odtrgane in izgubljene gumbce so nadomestovale vrvice in trakovi iz čevljev. To dejstvo je zadostno dokazovalo, da je mož v bistvu samičen ter da ne vodi urejenega gospodarstva.

Tomaž Marvel je sedel ob cesti, ki pelje v Adderdeau, približno poldrugo miljo od Ipinga. Noge so mu visele v občestni jarek, bos je bil, le nogavice je nosil, ki so bile na nekaterih mestih raztrgane.

Malomarno — Tomaž Marvel je vsako reč storil malomarno — malomarno je poskušal par čevljev. Bilo je to par najboljših čevljev, kar jih je kedaj srečal v življenju, pa preveliki so mu bili. Tisti, ki jih je dosedaj nosil ob suhem vremenu, tisti so mu bili jako prav, pa pretenke podplate so imeli za mokro vreme. Ni še pravzaprav dognal, katero izmed teh dveh reči je huje sovražil, pa lep dan je bil in nobenega drugega posla ni imel. Zato je razpostavil svoje štiri čevlje v dražestno skupino po trati in jih je ogledoval v zeleni solnčni travi okrog stoječe, se mu je mahoma zazdelo, da so vsi štirje jako grdi. Prav nič se ni prestrašil, ko je čul glas za seboj:

»To so čevlji — vsekakor!«

»To so čevlji — vsekakor, in zastoj sem jih dobil« je odgovoril Marvel, dal glavo po strani in jih grajačo gledal. Kateri izmed tehle štirih je na tem blagoslovljenem svetu pravzaprav najgrši, tega še do trenutka res nisem dognal.

»Hm —!« je rekel glas.

»Slabše sem že nosil, — odkrito rečeno, tudi nobenih včasih nisem nosil. Toda nobeni niso bili tako predržno grdi kakor tile! Kar videti jih nisem smel, cele dneve jih nisem smel videti — Zato sem jih sovražil. Dobro so narejeni, seveda, to je res. Ampak postopač po poklicu vidi vsak dan ogromno veliko čevljev, veste, in verjemite mi, ničesar drugega nisem dobil v tem blagoslovljenem kotu sveta, pa najsi sem poskušal kolikor sem hotel, — ničesar drugega, vam rečem, ko čevlje. Poglejte si jih! Dobra zemlja za čevlje, tale tukaj! Vobče — Je pač moja nesreča! Dobivam že čevlje v tem kraju več nego deset let. — In sedaj, — pa mi dajo takele —«

»Hudoben svet je tod!« je dejal glas. »In ljudje so svinje!«

»Kajne!« je pritrdil Tomaž Marvel. »Bog —! Ampak tile čevlji —! Ti so vam vrhunec —!«

Zasukal je glavo čez ramo na desno. Rad bi bil videl, kake čevlje nosi človek, ki je bil, tako je sodil Tomaž, tudi postopač po poklicu, — rad bi bil videl tudi njegove čevlje in jih primerjal s svojimi —

Toda glej šmenta, — kjer bi po vsej razsodnosti morali stati čevlji njegovega sodruha, tam ni bilo ne čevljev in ne nog —

Zasukal je glavo čez ramo na levo. Pa tudi tam ni bilo ne nog ne čevljev —

Veliko začudenje se ga je počasi lotevalo.

»Kje pa ste, je vprašal Tomaž Marvel preko rame, se obrnil in počenil na vse štiri. Pred njim je ležala prazna ravnina, veter je majal biljke in v daljavi je zelenelo grmičje.

»Ali sem pijan?« se je povpraševal Marvel. »Ali sem imel prikazen? Ali sem govoril sam s seboj? Kaj vt —«

»Ne prestrašite se!« je rekel glas.

»Ne imejte me za norca!« je vzkliknil Tomaž Marvel in sunkoma vstal. »Kje ste? Naj se ne prestrašim — zares lepa reč!«

»Ne prestrašite se!« je ponovil glas.

»Ti se boš prestrašil, pa takoj, ti predrzni smrkolin ti!« Je zavpil Marvel. »Kam si se skril? Pokaži se, da vidim, kam naj udarim —«

»Ali ste zakopani —?« je vprašal boječe po kratkem molku.

Ni bilo odgovora.

Dalje prihodnjic.

Kostanjev les

deske in tesani les kupuje po ugodnih cenah ter prosi pismene ponudbe 3-3 78

ERNEST MARINC, Celje, Kapuc. ul. 2

KUPUJE

se vedno le najboljše in najcenejše za domačo potrebo vsakovrstno manufakturno, kakor tudi tekstilno blago pri stari in zelo znani tvrdki

KAROL WORSCHÉ, Maribor, Gosposka ul. 10

Perje za postelje!